

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На початку 2020 року, у зв'язку з пандемією коронавірусу фармацевтичний ринок став ключовим як для України, так і для інших країн світу. Протівірусні препарати, захисні маски і антисептики стали товарами першої необхідності не тільки для лікарень, а й для пересічних громадян. Сьогодні цей ринок продовжує активно розвиватися, показуючи темпи приросту як в гривневому, так і в доларовому еквіваленті. В останні роки в Україні спостерігається стабільна тенденція збільшення кількості торгових точок аптечних мереж. Зростання кількості аптечних мереж, відбувався за рахунок розширення середніх і великих операторів, так, за 2018-2019 рік, ТОП-100 аптечних мереж, збільшили кількість точок на 25%. А сумарна частка їх торгових точок в кількісному вираженні досягла 52% [2].

У грошовому вираженні роздрібної реалізації товарів на ринку найбільша частка категорії «аптечного кошика» належить лікарським препаратам. У 2019 активно розвивається сегмент дієтичних добавок, збільшуючи щорічно свою частку в структурі «аптечного кошика». Аналіз фармацевтичного ринку в Україні показав, що найбільша частка належить лікам з вмістом алкалоїдів чи їх похідних (але не гормонів та антибіотиків) і в натуральному вираженні становить 90%. Категорії антисироватки і вакцини, а також ліки з вмістом гормонів, мають високу прибутковість. Так, наприклад, група антисироватки і вакцини при частці в 2,4% в натуральному вираженні приносить прибуток в 8,3 млрд. грн. [2].

Обсяги роздрібних продажів аптек в 2019 р. перевищили позначку в 100 млрд. грн., в тому числі лікарські препарати займають 86 млрд. грн. Спостерігається щорічна тенденція щодо збільшення продажів рецептурних лікарських засобів. А вартість лікарських препаратів щорічно збільшується в середньому на 20% [1].

Ситуація, що склалася з коронавірусом змінює підходи до ведення бізнесу, формуються нові моделі просування, взаємодії між основними учасниками ринку. На самому початку пандемії - в березні 2020 року, український фармацевтичний ринок виріс щодо попереднього періоду на 40%. Змінилися і обсяги, і структура споживання.

Два потужних фактори - світова економічна криза і пандемія коронавірусу спровокували необхідність перегляду принципів розвитку і функціонування ринку. В Україні до цього додалися і внутрішні проблеми: політична нестабільність, війна і слабка економіка.

Величезною перешкодою розвитку фармацевтичних виробництв, стали проблеми головних світових фармацевтичних виробників Індії та Китаю. Адже саме там сконцентрована велика частина світового виробництва активних фармацевтичних інгредієнтів. Проблеми виникли, з одного боку, через карантин і закриття кордонів, обмежень в функціонуванні фармацевтичних фабрик. А також багато виробництв були закриті через спалахи коронавірусу серед працівників. Крім того, на території цих країн проживає майже третина населення всієї планети, і коли почалася пандемія, уряд наклав заборону на експорт низки затребуваних у світі субстанцій і речовин для виробництва ліків. Звичайно, в зв'язку з цим у всьому світі виник дефіцит цілого ряду препаратів.

Потрібно відзначити, що в цьому відношенні Україна постраждала найменшим чином. В основному, завдяки існуванню досить потужного вітчизняного виробництва. В Україні на цей час були запаси не тільки готової фармацевтичної продукції в аптечному сегменті, але і додатковий запас активних фармацевтичних інгредієнтів та готової продукції на складах українських фармацевтичних виробництв. Так що, проблеми з поставками продукції з Індії та Китаю Україна пережила відносно спокійно.

В умовах карантину багато країн тимчасово дозволили дистанційну продаж ліків. Основне завдання - забезпечити безпеку і якість препаратів в цих ланцюжках продажів і, таким чином, гарантувати безпеку пацієнту. Якщо модель дистанційної торгівлі повноцінно запрацює в Україні, нашим дистриб'юторам доведеться вже конкурувати не між собою, а на міжнародному ринку. Цей новий рівень конкуренції буде сприяти новим можливостям для розвитку.

В Україні питання дозволу дистанційної торгівлі залишається досить болючим з багатьох причин. Це і відсутність регуляторної політики в цій галузі, і неможливість забезпечити необхідні гарантії для учасників процесу, і опір аптечного бізнесу, який поки не визначив свого положення в такій системі і побоюється втрати частини покупців.

Криза - це не тільки проблеми, але і можливості. Зараз спостерігається справжній бум інвестицій в фармацевтичні розробки. Напевно, ніколи раніше ця галузь не мала такого фінансування: в світову фармацевтичну промисловість інвестують як приватні фонди, так і державні та міжурядові організації. При цьому, варто відзначити і безпрецедентну швидкість досліджень, пов'язаних з коронавірусом. В результаті людство отримає чимало додаткових знань, знахідок і навіть відкриттів, які будуть потім ще довгий час стимулювати розвиток фармацевтичної промисловості.

Клінічні дослідження також перестали бути локальними. Як тільки оголошується про дослідження того чи іншого препарату, до цього процесу миттєво приєднуються розробники по всьому світу.

Карантинні обмеження сприяли змінам в роботі Державного експертного центру МОЗ України, щодо забезпечення населення необхідними лікарськими засобами: швидка реєстрація та перереєстрація лікарняних засобів попередила дефіцит ліків. Значно покращилася в період карантину комунікація з ринком в роботі департаментів клінічних досліджень. Це сприяло створенню протоколів лікування гострої коронавірусної хвороби, ґрунтуючись на даних доказової медицини. Завдяки цьому ми маємо оперативні адекватні протоколи.

Таким чином через епідемію COVID-19 з кінця 2019 року простежується зріст фармацевтичного ринку в багатьох напрямках. В таких умовах ринок активно розвивався, демонструючи високі темпи приросту в гривневому і доларовому вираженні. Зростання ринку в грошовому вираженні забезпечувався більшою мірою за рахунок підвищення цін і перерозподілу споживання в бік більш дорогих препаратів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Аналіз фармацевтичного і аптечного ринку України. 2020 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-farmaceuticheskogo-i-aptechnogo-rynka-ukrainy-2020-god>